Isaac Albéniz, generós i incòmode

MARC VICENS

Al solemne enterrament d'Isaac Albéniz, el 6 de juny de 1909, entre les corones de l'Orfeó Català, l'Acadèmia Granados, el Real Conservatorio de Madrid i tantes altres d'institucions i particulars, la que va enviar-hi l'Ajuntament de Camprodon devia ser una petita anella com les que es llencen a les barraques de fira per atrapar una ampolla de licor. Mort als quaranta-nou anys, al zenit de la seva fama, mentre sonava *El crepuscle dels déus* i el *Rèquiem* de Faure, tothom se'l volia seu, al pianista i compositor que havia pogut mirar Debussy als ulls.

Albéniz va néixer a Camprodon per casualitat, un destí breu per a Ángel Albéniz, un funcionari basc que s'havia casat amb la gironina Dolors Pascual, tot i que Catalunya –Barcelona, no pas Camprodon– va ser-li terra de partida i d'arribada d'una gira vital que seguí per Madrid, les Amèriques, París i Londres. Però Camprodon, que se l'estima fins al punt de convertir la seva casa natal en museu i mantenir els cursos internacionals de música, haurà de llançar al vol una altra anella per caçar-lo en aquest centenari. El seu homenatge competirà amb la poderosa Fundación Albéniz, radicada a Madrid i Santander, la qual ha anunciat l'inici de l'Any Albéniz amb cicles de concerts i conferències, l'exposició «El Gabinete Albéniz», la publicació en xarxa i en obert d'una nova versió de la suite *Iberia*, i l'estrena de la nova seu a la Plaza de Oriente. Tot plegat és una manera de reconèixer-li el gran deute, similar al que té Déu amb Bach: si hi ha una identitat espanyola moderna i exportable, és la construcció afrancesada que van fer-ne artistes com Albéniz, Granados o, en el correlat pictòric, Sorolla, amb la seva «Visión de España» de la Hispanic Society of America.

Personalment a Albéniz, influït per la fraternitat internacional francmaçona i per la seva vida viatgera, el patrioterisme l'incomodava, per això va passar tantes temporades a l'estranger, va musicar textos anglesos, catalans, castellans i francesos, i a l'hora d'atorgar-se una identitat bromejava amb la de «moro». Era massa generós com per donar caritat a un sol captaire. Però no hi ha dubte que d'*Iberia* o dels fulls d'àlbum «España» és fàcil que es desprengui una lectura regionalista que agradarà tant a jacobins com a aquells estrangers que, en el fons, no volen allunyar-se gaire de la *Carmen* de Bizet. Walter Aaron Clark, autor de la biografia més recent i documentada sobre Albéniz, va advertir una certa tebior catalana com a rèplica al seu entusiasme nord-americà. Segurament sap de la fredor que Albéniz despertava, per exemple, en Pau Casals, en considerar-lo massa servil amb l'art popular –una valoració d'altra banda injusta, ja que Albéniz rarament partia de melodies preexistents i el destil·lat és de tanta graduació que la mançanilla de taverna ja no s'hi reconeix–.

Després de l'enterrament va ser pitjor. Totes les corones llençades al vol volien pescar el seu Albéniz. Es va minimitzar la seva catalanitat fins al punt de discutir si en coneixia la llengua –la coneixia perfectament–, el cineasta franquista Juan de Orduña va potinejar en la seva biografia, el seu andalusisme va ser pedra de toc per a un folklorisme barat, es va oblidar l'Albéniz wagnerià o l'esforçat compositor d'òperes. El centenari podria ser una bona ocasió per desactivar tantes lectures interessades.

Pentagrames, solcs i bits

***Els teus cels*, de Josep Thió**
La hiperactivitat de l'escena i els grups musicals de la Bisbal sembla que hagin tret visibilitat a d'altres centres, com la mateixa Girona. Si abans havia estat una de les capitals del rock català, sembla que ara, en temps de pop, hagi perdut pistonada. En un moment i altre, la figura de Josep Thió és una constant que cal valorar, i més ara, que Música Global li ha editat el seu tercer disc en solitari, Els teus cels, molt representatiu del que Josep Thió pot oferir: maduresa vocal i compositiva. En temps de Sopa de Cabra, ja hauria d'haver pres el protagonisme que li pertocava